

De naamgeving van een geslacht als een roman

Iedere plant heeft een naam: een geslachtsnaam, een soortaanduiding en soms een subspecies of variëteit. Klinkt logisch. Waar komt een naam vandaan? Wie beschrijft planten of hebben dat gedaan? Hoe vindt de registratie of beschrijving plaats? Zijn er spelregels om een geslacht of soort te beschrijven? Kan ik een geslacht of soort naar iemand vernoemen? De komende anderhalf jaar in De Wereldbol staan plantennamen en hun naamgevers centraal.

Tekst en foto: Peter Knippels

De eerst bekende Westerse kennismaking met het Zuid-Afrikaanse geslacht *Haemanthus* gaat terug tot de 17e eeuw. In 1605 beschrijft Matthias de L'Obel (1538-1616) als eerste een *Haemanthus* als *Narcissus Africanus sive Narcissus*. Lobelius is een tijdgenoot van Dodoens en Clusius. Waarschijnlijk gaat het om *Haemanthus coccineus* of *Haemanthus sanguineus*. Materiaal van de plant is door Nederlanders verzameld in de Kaapregio en naar Nederland gestuurd. De naam *Haemanthus* wordt voor het eerst in 1687 genoemd door Paul Hermann. Hermann (1646-1695) is een Duitse plantenverzamelaar die in 1679 wordt aangesteld als professor aan de Universiteit van Leiden. Linnaeus neemt in zijn *Species Plantarum* de naam over en hij beschrijft het geslacht en enkele soorten. Op 16 februari 1727 wordt in Leiden Nikolaus Joseph von Jacquin geboren. Hij studeert medicijnen aan de Universiteit van Leiden. Hij reist van 1755 tot 1759 door Centraal Amerika en de West-Indische eilanden om planten te verzamelen voor het Schönbrunn-paleis in Wenen. Later wordt hij professor in Schemnitz, het huidige Banská Štiavnica in Slowakije en in 1774 wordt hij aangesteld als directeur van de botanische tuin van de Universiteit van Wenen. Vanwege zijn prestaties wordt hem de titel *Freiherr* toegekend. Op basis van zijn verzameling in Wenen beschrijft hij vele planten

in zijn meerdelige werk *Plantarum Rariorum Horti Caesarei Schoenbrunnensis Descriptiones Et Icones*, uitgegeven in 1797 en 1798. Von Jacquin beschrijft 12 nieuwe soorten *Haemanthus*. Hij overlijdt in 1817. Zijn naam is nu nog verbonden aan zes soorten *Haemanthus*.

SPLITTERS EN LUMPERS

In de taxonomie zie je door de tijd heen de tendens van samenvoegen van geslachten ('lumpers') of juist het opsplitsen ervan ('splitters'). Constantine Samuel Rafinesque (1783-1840) behoort, in ieder geval voor het geslacht *Haemanthus*, tot de laatste categorie. In 1838 verschijnt in Philadelphia 'Silva Telluriana', waarin hij het geslacht opsplijt in meer geslachten. De plaats van uitgifte lijkt opmerkelijk, maar Rafinesque vertrekt in 1802 naar de Verenigde Staten om zich hier te verdiepen in de lokale natuurlijke historie. Hij heeft boeken geschreven over de flora, historische geschiedenis en indianen in Noord-Amerika. Kenmerkend voor het leven van Rafinesque zijn de tegenslagen en teleurstellingen. Zijn vader overlijdt als hij 19 jaar oud is. In 1815 overlijdt zijn zoon, verlaat hij zijn vrouw en vertrekt, voor de tweede keer, naar de Verenigde Staten. Vlak voor de Amerikaanse kust komt de boot waarmee hij reist in de problemen en verliest hij hierbij bijna zijn gehele boekencollectie. Volgens de overleveringen moet zijn huis vol hebben gestaan met documenten, boeken en verzamelde objecten. Rafinesque is een excentriek man die een teruggetrokken leven leidt. Direct

na zijn dood in 1840 laat de huiseigenaar het huis ontruimen om het weer te kunnen verhuren. De collectie valt uiteen; delen worden verkocht, andere delen zijn weggegooid of zijn kwijt geraakt.

22 SOORTEN

Naast Rafinesque draagt ook Richard Anthony Salisbury (1761-1829) bij aan het opsplitsen van *Haemanthus*. Salisbury wordt geboren als Richard Anthony Markham en verandert zijn achternaam van Markham in Salisbury. Hij wordt in 1809 aangesteld als de eerste secretaris van de, latere Royal, Horticultural Society in Kew (Engeland). Van hem is bekend dat hij tegenstander is van de door Linnaeus ingestelde naamgeving met geslachten en soorten. Na zijn dood verschijnt in 1866 *Genera of Plants*. In dit boek beschrijft hij onder andere de (verdere) opdeling van *Haemanthus* in meerdere geslachten. John Gilbert Baker (1834-1920) herzielt de opsplitsingen van Rafinesque en Salisbury en brengt de soorten weer onder in *Haemanthus*. Dit is beschreven in de *Flora Capensis* (1896) van Baker. Friss en Nordal splitsen in 1976 *Haemanthus* op in *Haemanthus* en *Scadoxus*. Ze beschrijven zes *Scadoxus* soorten en laten de *Haemanthus* soorten voor wat ze zijn. Het is tot slot Deidre Snijman die in 1984 *Haemanthus* reviseert in *The Genus Haemanthus: A Revision* en daarin 21 soorten beschrijft. In 1993 wordt het 22e en 'laatste' soort beschreven: *Haemanthus paucifolius*.